

ZEIS

ZEIS

Discussievragen

NEW YORK TIMES BESTSELLER AUTEUR

NEAL SHUSTERMAN

P E L C K M A N S

Zeis van Neal Shusterman

Auteur van onder meer de dystopische youngadultromans *Dor (Dry)* en *Gesplitst (Unwind)*, beide op de bestsellerlijst van *The New York Times*.

Deze gids is opgesteld door Dr. Rose Brock, universitair hoofddocent bibliotheekwetenschappen aan de Sam Houston State University. Zij is gespecialiseerd in kinder- en jeugdliteratuur. Simon & Schuster stelt de gids beschikbaar voor gebruik in schoolklassen, bibliotheken en leesgroepen. Voor die doeleinden mag de tekst in zijn geheel of in gedeelten worden gereproduceerd. Vertaald naar het Nederlands door Lydia Meeder in opdracht van uitgeverij Pelckmans.

Over het boek

In dit eerste deel van een nieuwe, bloedstollende reeks worden twee zestienjarigen gedwongen de 'kunst van het doden' te leren. Citra en Rowan leven in een wereld waar ziekte en dood zijn verslagen. Mensen kunnen alleen nog sterven door te worden 'gedorst' – willekeurig geselecteerd voor doding. Voor dit dorsen zijn officiële functionarissen aangesteld: de zogeheten Zeisen. Op een dag worden Citra en Rowan tot hun schrik aangewezen om de opleiding tot Zeis te volgen.

Samen krijgen ze les in alle mogelijke methoden om iemand van het leven te beroven. Het dringt daarbij langzaam tot ze door dat dorsen een noodzakelijk kwaad is.

Slechts een van beiden zal na de opleiding toetreden tot de Orde der Zeisen. Wanneer duidelijk wordt dat de uitverkoren leerling de ander direct zal moeten dorsen, wordt slagen voor het examen letterlijk een strijd op leven en dood.

Discussievragen

De vragen hieronder kunnen gedurende het lezen van *Zeis* handvatten vormen voor discussie en reflectie, of als uitgangspunt gebruikt worden bij schrijfopdrachten.

1. In de eerste dagboeknotitie van Zeis Curie staat: *De wet verplicht ons een register bij te houden van de onschuldigen die we doden. En naar mijn mening zijn ze allemaal onschuldig. Zelfs de schuldigen.* Waarom beschouwt Curie de mens tegelijk als schuldig en onschuldig? En moet schuld of onschuld een rol spelen bij de selectie voor dorsing?
2. Waarom mag 'dorsen' officieel geen 'doden' worden genoemd? Waarom vindt de samenleving in *Zeis* het sociaal of moreel ongewenst om dat woord ervoor te gebruiken? Vind jij dat zelf ook? En hoe past de functie van Zeis in dit complexe systeem?
3. Curie schrijft: *Zodra een kind oud genoeg is om het te begrijpen, krijgt het te horen dat Zeisen een cruciale dienst leveren aan de maatschappij.* In hoeverre kloppen haar opvattingen over haar taak? Wat zijn de grootste uitdagingen bij het uitoefenen daarvan? Kun je bedenken welke voordelen Zeisen hebben van hun positie?
4. In de openingsscène van hoofdstuk 1 belt Zeis Faraday aan bij Citra's adres. Het gezin weet dan nog niet dat hij eigenlijk voor hun buurvrouw komt. Faradays gewaad wordt beschreven als van *meerdere lagen ivoorkleurig linnen, [...] alles behalve zwart, want dat werd als ongepast beschouwd. Zwart stond voor de duisternis, en Zeisen symboliseerden juist het licht. Het was algemeen bekend dat ze de crème de la crème van de mensheid vormden, daarom waren ze voor de functie gekozen.* Kun je iets afleiden over Faradays keuze voor de kleur ivoor? Heb je in het begin al een bepaalde indruk van hem door hoe hij omgaat met het gezin?
5. Citra denkt: *Geen wonder dat mensen zich in de gekste bochten wrongen om het Zeisen naar de zin te maken. In de schaduw van de dood klampte je je vast aan elk sprankje hoop.* Denk jij dat ook? Welke rol speelt hoop bij het motiveren van anderen? Wat doen de personages in het boek zoal om Zeisen te behagen en beïnvloeden?
6. Als Citra aan Zeis Faraday vraagt: *'Ziet u er bewust zo oud uit?'*, roept haar moeder haar meteen tot de orde, maar Faraday zegt: *'Ik hou wel van directe vragen. Ze geven blijk van een eerlijk karakter.'* Kun je nog meer eigenschappen van Citra opnoemen die Faraday aanspreken? Hoe zou jij haar karakter omschrijven? Is ze iemand met wie je bevriend zou willen zijn?

7. Bedenk eens wat je zoal te weten bent gekomen over Citra en Rowan. Waarom zouden ze allebei geschikte kandidaten zijn voor de opleiding tot Zeis? In hoeverre lijken ze op elkaar, en in hoeverre verschillen ze? Vond je een van hen aardiger dan de ander? En zo ja, waarom?
8. Tijdens de opleiding leren Citra en Rowan dat er ook een 'goede' manier is om te dorsen. Ben jij het daarmee eens? Kun je een rechtvaardiging aanvoeren voor deze praktijk in de toekomstige maatschappij van het boek?
9. Als Faraday verneemt dat Citra's vader historisch onderzoek doet, stelt hij: *'Het verleden zal nooit veranderen – en naar het zich laat aanzien de toekomst evenmin.'* Citra vermoedt dat hij daar tot op zekere hoogte gelijk in heeft. Aan welke ervaringen heeft Faraday deze overtuiging overgehouden? Waarom is het belangrijk om de geschiedenis te blijven onderzoeken, en er telkens vanuit nieuwe invalshoeken naar te kijken?
10. Rowan ontmoet Faraday voor het eerst bij de dorsing van Kohl. Achteraf zegt Faraday tegen hem: *'Je hebt je poot stijfgehouden voor een jongen die je amper kende. Je hebt hem gesteund, de schok verdragen. Je hebt het voor hem opgenomen, ook al werd dat niet van je verlangd.'* Waarom is Faraday zo onder de indruk van Rowans gedrag?
11. Faraday zegt tegen Rowan: *'Maar onthoud dat goedheid vele wegen plaveit. En ze leiden niet allemaal naar de hel.'* Wat denk jij dat hij met deze opmerking bedoelt? Ben je het met hem eens of juist niet, en om welke reden?
12. Was je verbaasd toen je las dat Zeis Faraday de uitvaart bijwoont van iedereen die hij dorst? Waarom denk je dat hij daar waarde aan hecht?
13. Neem de Tien Geboden nog eens door. Zitten er voorschriften bij die je vreemd of verrassend vindt?
14. Op de eerste dag van hun opleiding legt Faraday aan Citra en Rowan uit wat hij van ze verwacht. *Jullie zullen je verdiepen in de geschiedenis, de grote filosofen, de wetenschappen. Jullie zullen de aard van het leven en de betekenis van het menszijn doorgronden alvorens jullie permanent worden belast met het beëindigen van levens. Bovendien zullen jullie je toeleggen op alle aspecten van de doodkunde en er het hoogste niveau in behalen.* Wat denk je dat zijn motieven zijn om hen zo veelzijdig op te leiden? Hoe kunnen ze daar profijt van hebben, op persoonlijk vlak en in hun potentiële toekomstige werk?
15. Vergelijk de eerste indruk die je van Zeis Faraday had met wat je aan het eind van het boek over hem weet. Heb je je mening over hem bijgesteld, en zo ja, in welk opzicht? In welke opzichten was hij als mentor anders dan Zeis Curie en Zeis Goddard? Denk je dat Faradays opvattingen over de mens en het dorsen meer overeenkomen met Citra's en Rowan's ideeën dan die van de twee andere Zeisen? Wat voor invloed kan zijn filosofie op hen hebben?

16. Rowan zegt tegen Volta: *'Ik weet dat u anders bent dan de anderen.'* Geloof jij dat ook? In welke opzichten lijken Rowan en Volta op elkaar? En zijn er ook verschillen?
17. Volta stelt dat Zeis Goddard 'de toekomst' is. Wat is daar zo verontrustend aan, nu je weet waar de nieuwe generatie Zeisen voor staat? Wat denk je dat de achtergrond van Goddards gedrag kan zijn?
18. Waarom wordt Citra zo woest op Rowan tijdens hun Bokator-match op het Oogstconclaaf? Hoe voelen ze zich bij het besef dat slechts een van hen uiteindelijk zal overleven? Hoe beschermen ze elkaar tijdens het gedwongen gevecht?
19. Waarom bijt Citra zich zo vast in het naspeuren van Faradays gangen op de dag van zijn overlijden? Vind je haar achterdocht over zijn dood terecht? Welke risico's neemt ze bij het achterhalen van de waarheid, en waarom zijn de betrokkenen bij Faradays dood zo bang dat die aan het licht zal komen? Wat was je reactie toen je besepte dat de zaak misschien heel anders in elkaar zat dan je had verwacht?
20. In welke zin verschillen de oude, traditionele Zeisen van de nieuwe, op roem beluste Zeisen in hun opvattingen over het werk? Wat voor gevolgen hebben die verschillen uiteindelijk voor de bevolking?
21. Vergelijk Citra's en Rowans houding tegenover elkaar en de opleiding eens. Wat valt daaruit af te leiden over hun karakter?
22. Je weet nu hoe *Zeis* afloopt. Heb je al een idee wat er in het volgende deel van de reeks zal gebeuren?

Extra opdrachten

1. In het dagboek van Zeis Curie staat: *Voorheen stierven mensen door een natuurlijke oorzaak. Ouderdom was een fatale aandoening, geen tijdelijke toestand. [...] Er was pijn, ellende, wanhoop. Tegenwoordig kunnen we ons geen voorstelling meer maken van zo'n onveilige wereld, waar het gevaar constant op de loer lag.* Wat zijn de verschillen tussen de toekomstige wereld in het boek en de wereld die jij kent? Schrijf een opstel waarin je de twee werelden analyseert.
2. Faraday zegt: *'Een Zeis is slechts het instrument van de dood. Het is jullie hand die ons stuurt. Jij, je ouders, iedereen op deze wereld bedient zich van ons als wapen. We zijn allemaal medeplichtig. We zijn samen verantwoordelijk.'* Ben je het, nu je zijn wereld kent, met hem eens? Schrijf een brief aan Faraday waarin je je standpunt uitlegt.

3. Dat Citra en Rowan worden aangewezen als leerling heeft ingrijpende gevolgen voor hun bestaan en relaties met anderen. Naarmate ze meer leren over de rol en verantwoordelijkheden van een Zeis, raken ze steeds gemotiveerder om zelf de controle over hun leven te nemen en hun eigen keuzes te maken. Denk even na over jouw persoonlijke uitdagingen en schrijf dan een dagboeknotitie waarin je vertelt over de obstakels die je al hebt overwonnen en de manier waarop je nog onopgeloste problemen wilt aanpakken.
4. Shustermans roman staat bol van de bloemrijke, indringende en metaforische taal. Ga op schattenjacht in het boek en noteer je favoriete beschrijvingen en uitspraken. Voorzie een inspirerend citaat van een mooie achtergrond om op een socialemediaplatform naar keuze te plaatsen.
5. De focus van het verhaal ligt op de relatie tussen Citra, Rowan en Zeis Faraday. Tussendoor introduceert Shusterman een aantal secundaire personages die met hun eigen problemen kampen, of die wel wat meer zelfinzicht zouden kunnen gebruiken. Kies zo'n secundair personage uit en schrijf een brief waarin je hem of haar raad geeft. De stijl mag grappig of serieus zijn, zolang je je advies maar afstemt op de behoefte van het personage.
6. In *Zeis* komen meerdere personages voor die moedige daden verrichten. Denk even na over de individuele daden van deze mensen. Wie is in jouw ogen het heldhaftigst? Schrijf diegene een brief waarin je uitlegt waarom je hem of haar zo dapper vindt.
7. Kruip in de huid van een secundair personage uit *Zeis* en beschrijf in een dagboeknotitie gedetailleerd wat je hebt meegemaakt of waar je getuige van bent geweest. Zet ter voorbereiding de grote lijnen uit volgens het systeem van de vijf w's: wie, wat, wanneer, waar en waarom. Vergeet niet om in de eerste persoon te schrijven, en besteed veel aandacht aan de zintuiglijke waarneming (wat je zag, rook, hoorde enzovoort).
8. Vergelijk de argwaan tegenover kunstmatige intelligentie en de digitale netwerken van de cloud in onze huidige wereld eens met de moraal in het futuristische *Zeis*, waar de Cumulus een 'perfecte' wereld heeft geschapen. Geloof jij dat utopieën te verwezenlijken zijn? In de loop der tijd zijn er de nodige utopische gemeenschappen opgericht, ook in Europa. Kies er een uit die is opgeheven en verdiep je in hun grondbeginselen en de verwachtingen die ze daarbij hadden. Leg daarna uit waarom jij denkt dat die gemeenschap uiteindelijk niet in staat was om zichzelf te handhaven.